

הכנסת התשע-עשרה

יוזמים: חברי הכנסת אלעזר שטרן
עליזה לביא

פ/19/2087

הצעת חוק הדיינים (תיקון – כשירות דיינים), התשע"ד–2014

1. החלפת סעיף 3 בחוק הדיינים, התשט"ו–1955¹ (להלן – החוק העיקרי), במקום סעיף 3 יבוא:
- "כשירותם של דיינים בבית דין רבני אזורי
3. (א) כשיר להתמנות דין בבית דין רבני אזורי מי שעמד בבחינות מטעם מועצת הרבנות הראשית.
רבני אזורי
(ב) סדרי הבחינות ייקבעו בתקנות שיתקין השר, בהסכמת מועצת הרבנות הראשית."
2. אחרי סעיף 3א לחוק העיקרי יבוא:
- "כשירותם של דיינים בבית הדין הרבני הגדול
3ב. כשיר להתמנות דין בבית הדין הרבני הגדול מי שנתמלאו בו אחד מאלה:
הרבני הגדול
(1) מי שכהן לא פחות מחמש שנים כדיין בבית דין רבני אזורי;
(2) מי שכשיר להתמנות דין בבית דין רבני אזורי ועסק לא פחות מעשר שנים, ברציפות או לסירוגין, מהן לפחות חמש שנים בארץ, באחד מאלה:
(א) פסיקה או כתיבה הלכתית לפי דין תורה בנושאים הקשורים לנושאים שבהם עוסק בית הדין הרבני;

¹ ס"ח התשט"ו, עמ' 68.

(ב) הוראה במוסד תורני במסגרת
תכנית להכשרת רבנים לבחינות
הסמכה שעורכת מועצת הרבנות
הראשית לקבלת כשירות להתמנות
לדיין;

(ג) מי שהוכר כגדול בתורה על ידי
מועצת הרבנות הראשית."

תיקון סעיף 13 3. בסעיף 13 לחוק העיקרי, במקום "את אחד הדיינים או אדם הכשיר להיבחר
לרב עיר" יבוא "אדם", במקום "בפניהם" יבוא "בפניו", והסיפה החל במילים
"מינוי לפי סעיף קטן זה" – תימחק.

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת הצעת החוק היא לעגן בחוק הדיינים, התשט"ו–1955 (להלן – החוק), את תנאי כשירות
הדיינים בבית הדין הרבני, הקבועים כיום, בתקנות הדיינים (תנאי הסמכה וסדריה), התשט"ו–1955
(להלן – התקנות). היום קובע סעיף 3 לחוק כי כשיר להתמנות לדיין מי שהוסמך לכך על ידי מועצת
הרבנות הראשית (להלן – המועצה) בתוך שנתיים לפני המינוי, ותנאי ההסמכה וסדריה ייקבעו בתקנות.
הוראה זו, ביחד עם הקבוע בתקנות, מאפשרות למועצה לפטור או לחייב בבחינות חוזרות את מי שלא
התמנה כדיין במהלך השנתיים לאחר שעבר את המבחנים. חשוב לציין שמבחינת ההסמכה הם מבחנים
מפרכים הדורשים לימוד של שנים. היום נוצר מצב של חוסר שוויון בין המועמדים שעברו את הבחינות
ולא מונו במהלך השנתיים: המועצה מוסמכת לפטור מבחינות או לחייב בהן, ויכול להיווצר מצב של מינוי
על בסיס היכרות אישית ולא על בסיס יכולות וכישורים מקצועיים שהוכחו בעמידה בבחינות. נוסף על כך,
לא ייתכן שמי שעמד בבחינות מפרכות יעמוד כל שנתיים "לשיפוט" מועצת הרבנות הראשית שתחליט מי
לשבת ומי לחסד.

מלבד חוסר השוויון והפגיעה במועמדים שעברו את הבחינות ולא מונו במהלך השנתיים המצב שנוצר
אינו עולה בקנה אחד עם החקיקה הקיימת הנוגעת למינוי משרות שיפוטיות שבהן תנאי הכשירות
להתמנות קבועים בחוק – כך לגבי שופטים, קאדים או קאדים מדהב. לפיכך, מוצע להחליף את סעיף 3
בחוק, ולקבוע שכשיר להתמנות דיין בבית דין רבני אזורי מי שעמד בבחינות מטעם המועצה, ולבטל את
הסייג הקובע שהכשירות תקפה לשנתיים ואחר-כך תיבחן שנית.

בנוסף, הצעת החוק מבקשת להבחין בין תנאי הכשירות הנדרשים למינוי דיין בבית הדין הרבני
האזורי לבין תנאי הכשירות הנדרשים למינוי דיין בבית הדין הרבני הגדול. כאמור, מוצע שכשיר לדיינות
בבית הדין הרבני האזורי הוא מי שעמד בבחינות מטעם מועצת הרבנות הראשית, וכשיר לדיינות בבית
הדין הרבני הגדול נדרש לעמוד באחד מהתנאים המוצעים, וביניהם: כהונה של לפחות 5 שנים כדיין בבית
דין רבני אזורי כאשר הדין כיום קובע 3 שנים; עיסוק של לפחות 5 שנים בארץ בפסיקה או כתיבה הלכתית
או הוראה במוסד תורני במסגרת תכנית להכשרת רבנים; מי שהוכר כגדול בתורה על ידי המועצה.
התנאים הנדרשים הקבועים בתקנות כיום הם: כהונה של שלוש שנים לפחות בבית דין רבני אזורי או מי
שידוע כגדול בתורה ועומד בתנאים הבאים: הוסמך לרבנות על ידי רב מומחה או מוסד תורני שהמועצה

מכירה בו ; מלאו לו שלושים שנה ; הוא נשוי או היה נשוי ; אורח חייו ואופיו הולמים את מעמדו של דיין בישראל.

אחת ממטרות התיקון היא לאפשר למנות דיין בבית הדין הרבני הגדול גם את מי שכשיר להתמנות לבית הדין הרבני האזורי אך לא כיהן בפועל, בדומה לשופטי הערכאות הגבוהות.

תיקון נוסף שמוצע הוא לסעיף 13 לחוק, הקובע כיום, כי על מנת להתמנות לתפקיד מנהל בתי הדין הרבניים, נדרש המועמד להיות דיין או שהוא בעל כשירות לכהן כרב עיר. ואולם, תפקיד מנהל בתי הדין הרבניים, ובדומה לו גם תפקיד מנהל בתי המשפט או בתי הדין הדתיים המקבילים, איננו תפקיד שיפוטי ואינו מצריך בהכרח ידע הלכתי נרחב. לראיה, הוראות החוק הקובעות את סדרי המנהל ביחס למינוי מנהלים לערכאות השיפוטיות האחרות אינן כוללות דרישות מסוג זה.

לאור האמור, אין הצדקה לקיומם של תנאי סף המחייבים כשירות הלכתית ביחס למנהל בתי הדין הרבניים. יתרה מכך, המצב המשפטי הנוכחי אינו מאפשר מינוי אישה כמנהלת בתי הדין הרבניים, גם אם מדובר באישה שכישוריה וניסיונה מתאימים באופן מובהק לתפקיד. זאת, מאחר שנשים לא יכולות להתמנות כדיינות או כרבניות עיר.

לפיכך מוצע לתקן את סעיף 13 לחוק הדיינים ולנסחו באופן זהה לסעיפים המקבילים לו בחוקי שיפוט אחרים ולאפשר לכל אדם להתמנות לתפקיד מנהל בתי הדין הרבניים.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ט בשבט התשע"ד – 20.1.14